

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Анотація. У статті визначено роль транспортної галузі в соціально-економічному розвитку країн Європейського Союзу. Проаналізовано комплекс заходів, який прийнято Європейською комісією з метою підвищення конкурентоспроможності галузі на світовому ринку перевезень та подальшого формування Єдиного європейського транспортного простору.

Ключові слова: транспортна галузь, конкурентоспроможність, транспортна інфраструктура, Європейський Союз.

ANALYSIS OF THE COMPETITIVENESS OF THE TRANSPORT INDUSTRY

Abstract: The article defines the role of the transport industry in the socio-economic development of the countries of the European Union. The set of measures adopted by the European Commission with the aim of increasing the competitiveness of the industry on the global transportation market and further forming the Single European Transport Space is analyzed.

Keywords: transport industry, competitiveness, transport infrastructure, European Union.

За результатами дослідження транспортної сфери країн ЄС, слід відзначити курс на створення ефективно функціонуючого Єдиного транспортного простору, який включає сучасний транспорт і розвинуту інфраструктуру та дозволяє поєднувати країни Європи між собою та з іншими державами.

За даними 2019 року обсяг вантажних перевезень у країнах ЄС становив 3392 млрд т-км, а пасажирських - 6 038 млрд пасажиро-км (в середньому близько 13498 км на особу).

Слід констатувати, що динаміка перевезень демонструвала стійке зростання (табл.1), що пояснюється економічним зростанням (збільшенням валового внутрішнього продукту, обсягів виробництва та торгівлі, транзиту тощо), які позначились на підвищенні вантажообігу та активності у ланцюгах постачання.

Таблиця 1

Річні темпи зростання перевезень в країнах ЄС-27, %

Показники	1995-2019	2000-2019	2018-2019
ВВП у цінах 2005 року	1,7	1,4	1,6
Пасажирський транспорт (пасажиро-км)	1,2	1,0	1,4
Вантажний транспорт (т км)	1,4	1,1	1,6

Зазначимо, що запровадження карантинних заходів внаслідок пандемії COVID- 2019 знизило споживчі настрої, скоротило або майже зупинило діяльність галузей економіки, зменшило обсяги надходжень до бюджету, спричинило замороження інвестицій, знизило активність у виробничих ланцюгах та на глобальному транспортному ринку, негативно позначившись на діяльності галузі.

Значну роль у розвитку транспортної галузі відіграло прийняття у 2016 році Європейської стратегії мобільності з низьким рівнем викидів (The European Strategy for Low-Emission Mobility), яка

передбачає зростання її конкурентних переваг за такими напрямками: цифровізація мобільних рішень; використання ефективних методів ціноутворення; розвиток мультимодальних перевезень; альтернативна енергетика; розгортання інфраструктури альтернативних видів палива; сумісність та стандартизація електромобільності; вдосконалення тестування транспортних засобів; запровадження інновацій [1, с.34].

Одним з основних векторів розвитку транспортної сфери в країнах ЄС визнано декарбонізацію та скорочення транспортних викидів. У зв'язку з цим, в рамках Стратегії щодо стійкої та розумної мобільності («EUSSEM», 2020 р.), Європейською комісією було оприлюднено відповідний план дій.

Крім того, запропоновано пакет законодавчих пропозицій та інструментів (Fit for 55, 2021 р.) щодо скорочення викидів вуглецю різними видами транспорту. Серед основних пріоритетів, які формуватимуть майбутнє європейського транспортного сектору у найближчий період, слід звернути увагу на такі, як: використання альтернативного палива для всіх видів транспорту та всіляке стимулювання застосування екологічно чистих його видів; розвиток необхідної інфраструктури (загальнодоступної мережі підзарядки, обладнання для заправки альтернативних видів палива). У зв'язку з цим прийнято низку документів, які мають забезпечити запровадження інфраструктури для заправки екологічних транспортних засобів у всьому ЄС (Директиву про інфраструктуру альтернативних видів палива, новий Регламент інфраструктури альтернативних видів палива (AFIR)), що, водночас, стимулює розвиток відповідних ринків та відкриває нові можливості для промисловості.

Дослідження сучасних практик формування конкурентних переваг, які запроваджено лідерами транспортної галузі країн ЄС дозволило виокремити ті, які, за умов адаптації, представляють інтерес для розвитку вітчизняного транспортного комплексу та виступають стратегічними напрями подальшого розвитку транспортної галузі України. А саме:

- розвиток інтермодальних та мультимодальних перевезень задля забезпечення своєчасності, безпечності транспортного процесу;

- підвищення енергоефективності в транспортній сфері та розвиток «зеленого транспорту», що дозволяє мінімізувати негативний вплив на довкілля та забезпечити збереження конкурентних позицій;

- створення сприятливих умов для залучення інвестицій, стимулювання цих процесів на основі програмного підходу, який передбачає розвиток і модернізацію транспортної інфраструктури з використанням технологій Третьої та Четвертої промислових революцій;

- будівництво та модернізація транспортно-логістичних центрів та міжнародних мультимодальних логістичних центрів, які створюються у виробничо-транспортно-споживчих вузлах та здатні оптимізувати управління потоковими процесами, підвищити ефективність використання різних видів транспорту, розширити комплекс основних і супутніх послуг тощо (Франція, Італія, Німеччина, Нідерланди);

- розбудова та модернізація логістичної інфраструктури, в тому числі з використанням інструментів державно-приватного партнерства. Реалізація таких ініціатив передбачає застосування різних форм такої взаємодії (контракти на управління діючими об'єктами; передача приватним підприємствам повного циклу будівництва та експлуатації об'єкта тощо). Серед таких успішно реалізованих проєктів дослідники [2, с. 9; 3, с. 88] звертають увагу на наступні: тунель Tunnel Rail Link (Великобританія); лінію Oresund (Данія - Швеція); високошвидкісну магістраль HSL Zuid (Нідерланди), Євротунель під проливом Ла-Манш, національні аеропорти в Гамбурзі та Варшаві та інші.

Посилення конкуренції на глобальному ринку перевезень, інтеграція України до європейської та світової транспортних систем потребують використання нових підходів до розвитку транспортної сфери та підвищення її конкурентоспроможності. Європейською комісією системно запроваджуються ініціативи, які спрямовані на підвищення конкурентоспроможності галузі на світовому ринку перевезень та подальшого формування Єдиного європейського транспортного простору. Крім того, лідерами транспортної галузі країн ЄС напрацьовано певний досвід формування конкурентних переваг, який враховує кращі світові досягнення та інновації в сфері підвищення якості, безпечності, ефективності логістичної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Transport in the European Union – current trends and issues. European Commission. Brussels: Directorate-General Mobility and Transport, 2019. 171 p
2. Sachs J. *Globalization and Patterns of Economic development*. Weltwirtschaftliches, 2000. 350 p.
3. Хіндяк Р.В. Аналізування глобальної конкурентоспроможності країн Європейського Союзу. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2020. No2 (1). С.87-96.

Солоненко Юлія Валеріївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, e-mail: u.solonenko@donnu.edu.ua

Трегубов Олександр Сергійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, e-mail: a.trigubov@donnu.edu.ua

Андронік Олена Леонідівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, e-mail: o.andronik@donnu.edu.ua

Solonenko Yuliia V., PhD of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Corporate and Spatial Economics, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, e-mail: u.solonenko@donnu.edu.ua

Tregubov Oleksandr, PhD of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Corporate and Spatial Economics, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, e-mail: a.trigubov@donnu.edu.ua

Andronik Olena, PhD of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Corporate and Spatial Economics, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, e-mail: o.andronik@donnu.edu.ua